

Debatten om Afghanistan er en skyttegravskrig

Kock, Christian Erik J

Published in:
RetorikMagasinet

Publication date:
2011

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Kock, C. E. J. (2011). Debatten om Afghanistan er en skyttegravskrig. *RetorikMagasinet*, (81), 4-6.

Debatten om Afghanistan-krigen er et typisk eksempel på en dansk politisk debat. Den er skueplads for præcis de samme retoriske uskikke som f.eks. indvandrerdebatten og den økonomiske debat som præger optrækkende valgkamp.

I bogen *De svarer ikke*, der udkom i februar i år, har jeg prøvet at indkredse disse uskikke med autentiske eksempler. Grundlaget for det er en teori om hvordan offentlig politisk debat *burde* være, ud fra hvilken gavnlig funktion den i så fald *kunne* have. Jeg vil her prøve at illustrere et par af de værste uskikke.

En klassisk uskik kan illustreres med citater fra to af dansk debats ”små Sørener” (med et udtryk af Jeppe Aakjær).

Søren Espersen (DF) er uenig med forfatteren Carsten Jensen, der anser fortsat medvirken i Afghanistankrigen for meningsløs og skadelig. Men hvad Espersen i et typisk indlæg har at sige om Carsten Jensen, fokuserer ikke på argumenter for det modsatte. Espersen vælger derimod, dels at være sarkastisk over for Jensens sagkundskab, dels at sværte hans *motiver*:

”Carsten Jensen vil ikke de allierede soldater noget godt. Hans ærinde er stedse at kaste smuds på dem. Tilmed kan han ikke fordrage sit land. Han er simpelthen flov over at være dansker, som han for ikke så længe siden udtrykte det i Sverige” (Politiken 30.11.2010).

Noget lignende gælder åbenbart alle der er kritiske over for krigen – som her i et Espersen-indlæg om ”sygelig spørgsmåls-diarré” i Folketinget fra bl.a. Frank Aaen (EL), Holger K. Nielsen (SF) og John Dyrby Paulsen (S): ”Det hele drejer sig udelukkende om konstant at smide så meget skidt som muligt i hovedet på vore danske soldater og deres officerer, mens de for vores skyld kæmper derude på liv og død. Hæren skal sværtes til. Og alt sammen under den påtagede humanismes kvalmende dække. Det hele drejer sig om at antyde, at den danske styrke har ondt i sinde, mens irakerne og afghanerne er uskyldige ofre” (Jyllands-Posten 15.11.2010).

Det er ikke bedre med en anden lille Søren. Sådan skriver historikeren Søren Mørch, i ironisk-litterær stil:

”Endelig, endelig langt om længe efter 125 års politisk svagpisseri får raske danske soldater lov til at skyde på rigtig levende mennesker, godt nok kun langskæggede muhamedanere, men alligevel! Glemte er blodtuden i Dybbøl skanser. Glemte er hærens paniske flugt over Als. Nu kan danske soldater endelig få lov til rigtig operativt at bruge det, de har lært og øvet sig på igen og igen. Happy days are here again!” (Politiken 10.10.2009).

Mørch kender åbenbart de danske soldaters tænkemåde bedre end de selv. Det hele er i hans optik udtryk for 'militarisme', dvs. militærets og de opbakkende politikeres trang til krig for dens egen skyld:

”Nato har ikke længere nogen eksistensberettigelse, for hele det Nordatlantiske område er fredeligt. Hvad så? Selv i det lille Danmark er militærvæsenet en kæmpemæssig institution med et årligt milliardbudget på størrelse med flere Storebæltsbroer. Tusindvis af ansatte har deres gode udkomme i forsvaret, flere byer er afhængige deres kaserner, sofistikerede industrier er opbygget til at udvikle og fremstille avanceret højhjemmeligt krigsmateriel - endelig for en gang skyld noget, der ikke sådan uden videre kan udflages til inderne eller kineserne. Så store interesser giver ikke op, bare fordi der ikke længere er brug for det, de gør. Det manglede bare. Hvis der ikke er nogen fjender, må man opfinde dem. Det er ikke så svært - tænk bare på terroristerne, der oven i købet også er hedninge, vantro, muhamedanere, islamister og narre. De er Den store Fjende!”

Lad os ikke i kampens hede glemme Carsten Jensen. Han har skrevet tankevækkende analyser af situationen i Afghanistan samt af hvorfor Vestens hidtidige militære indsats dér har været en fiasko, og en fortsættelse vil være en endnu større fiasko. Disse analysers konkrete indhold svarer man stort set ikke på fra krigstilhængernes side – skønt vi danskere, hvis landsmænd dræbes og lemlæstes i krigen, og som betaler tusinder kroner for at føre den, gerne havde set de udsagn besvaret, før vi vælger standpunkt i sagen.

Men desværre er Carsten Jensen selv ikke spor bedre end sine modstandere når det gælder at smæde anderledes tænkendes motiver. .eks. skriver han med stort oratorisk svung - man er vel romanforfatter:

”Sig det til de døde soldaters efterladte, forældre, søskende og kærester: Han døde i en alder af tyve, fordi der var et taktisk spil i Folketinget, som var vigtigere. Jeres søn døde for opinionsmålingernes skyld” (*Politiken* 13.11.2010).

Og om Anders Fogh Rasmussen – der som statsminister stod for den danske krigsindsats (besluttet af forgængeren Nyrup) og siden blev NATO's generalsekretær – udtaler Carsten Jensen: »Udstationeringen i Helmand, det hedeste sted i hele krigszonen, har været et kynisk kalkuleret og helt privat karrieretræk, som ikke har haft noget at gøre med Danmarks position i verdenssamfundet eller politisk vigtighed. Allerede dengang har Fogh vidst, at han gik efter posten som generalsekretær i NATO, og udstationeringen kunne være en god positionering for ham« (interview i *Information* 03.01.2011).

Fællesnævneren i disse citater er at alle dem man er uenige med, gør hvad de gør (eller siger hvad de siger), alene ud fra de laveste, selviske motiver: karriereambition, politisk opportunisme, hensyn til egen pengepung og næringsvej, eller rent irrationelle og sygelige motiver som had til sit land og ønsket om at 'kaste smuds' på danske soldater. Og bemærk at det ikke kun er andre *debattører* der tillægges lumpne motiver; også soldaterne, som nok har for travlt til at forsvare sig mod den slags, får over én kam påduttet et perverst motiv, nemlig at de går i krig fordi de så kan få lov til at "skyde på rigtig levende mennesker".

Lige så lavt det er at mistænkeliggøre samtlige soldater på denne måde, lige så hæmmende er det for debatten når krigsmodstandere får stukket i næsen at de svigter soldaterne, og at de håner deres indsats eller ligefrem bringer dem i fare. Imidlertid er det præcis den anklage som er kernen i debatindlæg fra Søren Espersen og ligesindede. Og den ligger usagt i slogans som "Støt vore soldater". For er der nogen der *ikke* støtter vore soldater? Selv Søren Mørch gør det utvivlsomt i den forstand at han ønsker dem godt hjem igen. At man ikke støtter dem, kan derfor kun have mening hvis det sættes lig med det at man ikke støtter *krigen*. Gør man ikke det, er man altså én der ikke støtter soldaterne.

Dermed er vi ovre i en anden typisk egenskab både ved denne politiske debat og mange andre: På begge sider forsøger debattører at stille sagerne op som om der kun er to muligheder, og intet tredje standpunkt. Enten køber man hele pakken, altså man støtter både soldaterne *og* krigen - eller også fornægter man hele pakken, både krigen *og* soldaterne. Plus en hel masse andet som man så også påstår at fornægte, samtidig med at man påstår at hylde en masse uhyrlige standpunkter man aldrig har ytret.

Vi ser hvordan den uskik vi omtalte først (at tillægge modparter foragtelige motiver) hænger sammen med to andre grasserende uskikke. Den ene er at stille sager op i en *dikotomi*, f.eks. den at man skal mene *alle* de 'rigtige' ting, eller også er man på *alle* måder på det ondes parti. Den anden er at man tillægger modparterne groteske holdninger samt ynkelige argumenter som de ikke har fremført; det er den slags manøvrer man i fagsprog kalder *stråmænd*.

Alle disse uskikke er udslag af ét og samme syndrom. Når debattører er uenige om en sag, vil de - især i offentlig debat - tendere mod *polarisering* og *frontudvidelse*. De nøjes ikke med at tale om de punkter hvor de vitterlig er uenige, men udvider konfrontationen til at omfatte ekstreme og tossede standpunkter som den anden ikke har, ikke blot om denne sag, men om alle mulige andre sager; dertil kommer modpartens beskidte motiver til at have disse standpunkter (som de ikke har).

Konsekvensen er en vedvarende skyttegravskrig mellem dybt forskansede debattører om alt mellem himmel og jord på én gang, især modpartens usselhed og almene menneskelige fordærv.

Hvad vi borgere ikke får, er en debat der fremkalder de bedst mulige argumenter om det spørgsmål som reelt skiller parterne: Er krigen i Afghanistan ofrene værd? Det vil sige: Når alle led i ligningen medregnes, er det så bedre at vi fortsat fører den krig, eller at vi trækker os ud? Til belysning af de spørgsmål har vi brug for faktuelle argumenter om den samlede sum af gavn og skade, hele kompasset rundt, ved de alternative handlingsmuligheder. Der er meget vi trænger til viden og oplysning om, og fra begge sider behøver vi derfor argumenter for den holdning de hylder. Hvad mere er: Vi behøver også *svar* på modparternes argumenter. (Når vi hører så meget om modpartens nedrigthed og usle motiver, er det især fordi det dækker over at disse svar ikke leveres.)

Fik vi opfyldt vort behov for argumenter, og slap vi for uskikkene, så havde vi borgere i Danmark en fair chance for hver at danne os en kvalificeret mening om hvorvidt landet fortsat skal være med i den krig. Og dermed om hvorvidt vi skal stemme på de politikere der mener at vi skal det. Men at vi får denne chance, synes foreløbig at være ønsketækning.